Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 80/ 2026 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 8/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört
- regeringsråd Jarmo Tiukkanen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Pinja Ojala, Migrationsverket
- enhetschef Eerik Tarnaala, arbetarskyddsavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket
- expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- expert Jaakko Haikonen, STTK rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Polisstyrelsen
- Folkpensionsanstalten
- Brottsofferjouren
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Företagarna i Finland rf
- Europeiska institutet för kriminalpolitik, verksamt i anslutning till Förenta Nationerna (HEUNI).

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att utlänningslagen ändras.

Betänkande

Genom propositionen genomförs det omarbetade så kallade direktivet om ett kombinerat tillstånd, vars syfte är att underlätta vistelse och arbete inom EU för medborgare i länder utanför EU med hjälp av ett enda ansökningsförfarande.

Enligt propositionen fogas till lagen en bestämmelse enligt vilken den tillåtna arbetslöshetstiden, under vilken uppehållstillståndet inte får återkallas, förlängs, om det på grundval av utlänningens arbetsförhållanden finns anledning att misstänka särskilt exploaterande. I lagen föreskrivs dessutom mer exakt än för närvarande om hur länge tillståndsmyndigheten kan förlänga behandlingstiden för ansökan under exceptionella förhållanden som hänför sig till ansökans komplexitet.

Därtill föreslås författningsöversyn i lagen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Genom de ändringar som föreslås i utlänningslagen (301/2004) genomförs nationellt det så kallade direktivet om ett kombinerat tillstånd[1], vars syfte är att förenkla och förenhetliga förfarandena för inresa och vistelse för arbetstagare från tredjeländer. Genomförandet av direktivet i Finland förutsätter endast smärre ändringar i lagstiftningen, eftersom direktivets bestämmelser om när uppehållstillstånd inte återkallas och när ett nytt uppehållstillstånd inte beviljas under tre eller sex månaders arbetslöshet har genomförts genom den lag (255/2025, FvUB 8/2025 rd — RP 179/2024) som trädde i kraft den 11 juni 2025.

Enligt 58 § 5 mom. i utlänningslagen får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd återkallas, om de villkor på grundval av vilka uppehållstillståndet beviljades inte uppfylldes eller inte längre uppfylls. Enligt 58 a § i den gällande lagen får uppehållstillstånd emellertid inte återkallas på grund av att innehavaren av uppehållstillståndet är arbetslös, om arbetslösheten på det sätt som avses i den paragrafen har varat högst tre eller sex månader.

Det föreslås nu att den tillåtna arbetslöshetstiden, det vill säga den så kallade skyddstiden, förlängs med tre månader om det på grundval av utlänningens arbetsförhållanden finns anledning att misstänka särskilt exploaterande. Med särskilt exploaterande arbetsförhållanden avses i direktivet om sanktioner mot arbetsgivare [2] arbetsförhållanden där det råder en sådan påfallande skillnad jämfört med de lagligen anställda arbetstagarnas anställningsvillkor som till exempel påverkar arbetstagarnas hälsa och säkerhet samt kränker den mänskliga värdigheten.

1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1233 om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (omarbetning).

2 Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet.

Enligt propositionen ska Migrationsverket bedöma när bestämmelsen ska tillämpas. Verket kan vid sin prövning utöver de omständigheter som utlänningen själv har uppgett beakta bland annat uppgifter som fåtts av arbetarskyddsmyndigheten eller polisen. Enligt erhållen utredning kan till exempel de iakttagelser som gjorts vid arbetarskyddsmyndighetens inspektioner vara centrala för Migrationsverkets prövning. De föreslagna ändringarna kan främja utredningen av utnyttjandefall och sänka tröskeln att göra en anmälan.

Enligt 82 § i utlänningslagen ska arbetsgivaren försäkra sig om att utlänningar som anställs eller är anställda har rätt att arbeta. Enligt de gällande bestämmelserna ska arbetsgivaren lämna Migrationsverket uppgifter om den arbetstagare som anställts, när arbetsgivaren anställer en icke-unionsmedborgare, en därmed jämförbar person eller en familjemedlem till någon av dessa.

Tillämpningen av anmälningsskyldigheten har varit oklar i fråga om familjemedlemmar. I propositionen föreslås det att arbetsgivaren i fortsättningen ska ha anmälningsskyldighet i fråga om arbetstagare som inte är EU- eller EES-medborgare. Familjeförhållandena har således ingen betydelse för anmälningsskyldigheten. Dessutom föreslås det att anmälningsskyldigheten utvidgas till att gälla arbetsgivare som utstationerar arbetstagare till Finland.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser i sitt utlåtande (AjUU 8/2026 rd) att det är viktigt att myndigheterna inte samlar in överlappande uppgifter och därmed i onödan ökar arbetsgivarnas administrativa börda samt fäster förvaltningsutskottets uppmärksamhet vid den föreslagna bestämmelsen om anmälningsskyldighet för utstationerande arbetsgivare. Enligt uppgifter till förvaltningsutskottet har målet varit att förtydliga bestämmelserna som gäller anmälningsskyldighet och förbättra myndigheternas tillgång till information. Enligt 7 § i lagen om utstationering av arbetstagare (447/2016) ska det göras en anmälan till arbetarskyddsmyndigheten innan arbetet påbörjas. Innehållet i och syftet med anmälan motsvarar enligt vad utskottet erfar inte den anmälan som avses i 82 § i utlänningslagen, och skyldigheten att också i fråga om utstationerade arbetstagare anmäla de centrala villkoren för anställningsförhållandet har ansetts motiverad. Förvaltningsutskottet betonar dock att man bör undvika onödig administrativ börda och att bestämmelserna som gäller anmälningsskyldighet bör vara så tydliga och entydiga som möjligt.

Sammantaget anser utskottet att de föreslagna ändringarna behövs och fyller sitt syfte. Förvaltningsutskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 80/2026 rd utan ändringar.

Betänkande

Helsingfors 25.9.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Alviina Alametsä gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Mira Nieminen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Mika Riipi cent.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.

Reservation

Motivering

Propositionens mål att förbättra ställningen för offer för arbetsrelaterat utnyttjande är välkommet. De föreslagna ändringarna förblir dock i stor utsträckning formella för arbetstagare från tredjeländer, eftersom propositionen inte i tillräcklig grad tar hänsyn till vare sig svårigheterna att upptäcka fall av utnyttjande eller offrens situation som helhet.

En förlängning av den tillåtna arbetslöshetsperioden med tre månader förutsätter att myndigheten har grundad anledning att utifrån utlänningens arbetsförhållanden misstänka särskilt exploaterande. Arbetsrelaterat utnyttjande är dock ofta systematiskt och svårt att upptäcka. Vilket genomslag ändringen faktiskt får beror i väsentlig grad på hur väl man i myndighetsprocessen kan identifiera situationer där det förekommer utnyttjande.

När arbetstagarens uppehållsrätt är starkt kopplad till att anställningsförhållandet fortsätter uppstår ett ojämlikt maktförhållande mellan arbetstagaren och arbetsgivaren. Arbetstagare från tredjeländer kan därför låta bli att anmäla utnyttjande, eftersom de är rädda för att förlora sitt arbete, sin uppehållsrätt eller äventyra sin familjs ställning. Situationen försvåras av att arbetstagaren inte nödvändigtvis känner till sina egna rättigheter eller vet vilka rättsmedel som kan användas.

En skyddstid på tre månader är därför för kort. Den korta tidsfristen kan dessutom leda till att arbetstagaren, för att inte äventyra sin uppehållsrätt, tar emot i stort sett vilket arbete som helst eller stannar kvar i ett anställningsförhållande där arbetsrelaterat utnyttjande förekommer.

I utlänningslagen finns redan en 54 b §, enligt vilken fortsatt tillstånd kan beviljas om utlänningens arbetsgivare på ett betydande sätt har försummat sina skyldigheter eller på något annat sätt utnyttjat utlänningen. Ett offer för utnyttjande kan beviljas fortsatt tillstånd oberoende av om han eller hon har en arbetsplats.

Utlänningslagens 54 b § skulle därmed ge arbetstagaren ett starkare rättsskydd och bidra till att arbetsrelaterat utnyttjande lyfts fram och anmäls även i situationer där arbetstagaren befinner sig i ett beroendeförhållande till arbetsgivaren. Trots det har regeringen uttryckligen ändrat bestämmelserna som gäller arbetslöshet. Samtidigt förblir det oklart i vilka situationer myndigheten ska tillämpa tilläggstiden på tre månader enligt 58 a § och i vilka situationer myndigheten i sin tur ska överväga fortsatt tillstånd enligt 54 b §.

Slutligen bör det noteras att propositionen har beretts så att direktivet om ett kombinerat tillstånd genomförs endast på miniminivå. Propositionen bygger inte på någon samlad bedömning av vilka lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som de facto krävs av Finland för att effektivt trygga ställningen för offer för arbetsrelaterat utnyttjande.

Betänkande
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 25.9.2026

Anna Kontula vänst
Alviina Alametsä gröna